

Observatoriul este de două ori în săptămână, miercuri și sâmbătă.

Pretului

pentru Sibiu pe 1 anu întregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimis cu post'a în lăintrulu monarchiei pe 1 anu întregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Ori-ce inserate, se platescu pe serie séu linia, cu litero merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la adou'a si a treia câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu. Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Nr. 26.

Sibiu, 29/10 Aprile 1878.

Anulu I.

Revelatiuni de secrete publice*).

De candu bemu apa turbure din Sibiu, ni s'a intemplat se vedemu unele chartei scrise, la a caroru lectura ni se suiá sangele în capu, si ne venia se ne acoperimu faci'a de rusine si intristare. Mahomedu a disu, că a patimí si a tacé, este una din virtutile principali. Noi inse cunoscemu casuri destule, candu a tacé semnifica a committe crima grea; éra alte-ori tacerea trage în urm'a sa mórtea, si atunci dicatórea romanésca, Tacerea'i cá mierea, remane de minciuna. Unu individuu se genédia a spune medicului că suferé de o buba rea sub tíora, séu în gura; în fine totu e constrinsu se o arate. Acumu inse sententi'a medicului suna că este prea tardiu; esti perdutu nefericitule! Dara înca în casuri, candu ulcorile au esitu pe frunte, pe ochi, pe nasu!

În diecesea Oradei este unu secretu publicu, că la inventarea obiectelor remase dupa episcopulu Ioanu Olteanu între alte scrisori fatali se aflá si unu actu, intru care stá între altele passagiulu acesta: „Iti recomand cu totu adinsulu că se fii cu cea mai mare atentiune la toti pasii mitropolitului si ai episcopilor, si la modulu cumu conduc ei poporulu (hogy miként vezetik a nép) etc.“ Asia dara acelu episcopu era pusu de politiaiu, detectivu, spionu preste ceilalti episcopi, chiaru si preste mitropolitulu seu. Asia dara acuma se scie, pentru-ce densulu nu crestá pe mitropolitulu seu, nu se tienea de sufraganu alu aceluia, nu voiá se audia de disciplina hierarchica, de canóne, de asia numitele bulle ale scaunului Romei si nici chiaru de regulele buneí cuviintie. Asia dara ordinea hierarchica a bisericeí gr. catholice romanesci pentru elu nu esistá de locu. Vetí întreba: Cine a cute-diatu se'lu dispensedié pe densulu dela observarea legiloru si a disciplinei bisericesci si cine 'ia permis a rebella contra auctoritatiei competente? Suntemu mai multu cá siguri, că DVóstra vetí mai pune si alte întrebări fórte grave, la care inse nu noi ve vomu sci da respunsulu asteptatu; că-ci déca ne-ati întreba de es., că cine cutédia se puna pe archiereii gr. catholici si pe cei gr. resariteni într'o cathegoria cu superintendentii calviniani séu ariani, noi carii nu suntemu canonisti, amu sci numai se ve îndreptamu chiaru la acei archierei.

Serimane Sionuri romanesci, la ce stare deplorabile ati ajunsu!

Se trecemu la unu altu morbu ascunsu, care se descopere prin scrisori, precumu este de es. si urmatori'a:

„... Spectate Domnule Redaptoru! Causa „ponderosa me sílesce se ve fii spre incomoditate. „Anume: Superiorii mei nu-mi concedu cetirea „foiloru nationale, cu atátu mai virtosu politice; „pentru aceea me rogu fórte, se binevoiti numerii „urmatori ai titula astfelu:

Reinnoindu'mi rogarea umilita cu destinsa stima remanu în S..., alu 9 Martiu 1878.

teologu de an.“

Liniile punctate aci însémna adresele coprinse în scrisóre, pe care le suprimemu, că-ci în dío'a în care s'aru afla, bietulu teneru innocentu ar fi perdutu; conservamu inse originalulu pentru timpuri mai bune.

Unu altu teneru teologu, infundatu într'unu altu seminaru rom. catholicu, se róga în rar'a sa naivitate si innocentia, că déca superiorii sei aru cerceta la redactiune, pre câtu tîmpu a prenumeratu densulu la diariulu romanescu, se nu le spunemu adeverulu!

Pána înainte cu vreo doi ani se sciá numai atáta, că teologii adusi din seminarulu St-a Barbara dela Vien'a în altulu dela B.-Pesta, voindu a continua cu societatea loru de lectura avuta în cursu de mai multi ani în Vien'a, nu

*) Secretu publicu se dice despre ori-ce scire propagata din omu în omu, dara nici-odata spusa în audiulu publiculu.

numai fusera opriti, ci si infruntati aspru de către unu archiepiscopu r. cath., care le dise, că elu nu va suferi în seminaru „societate dacoromana“, si alte secaturi.

Asia dara este si remane adeveritu, că alumnii gr. catholici de nationalitate romanésca, trimisi la studiele theologice pe la seminarie r. cath. unguresci, sunt strinsu opriti a citi câte-ceva în limb'a loru nationale romanésca. Din contra, veduramu deunadi din diariiele magiare de B.-Pesta, care se incaierasera de slavicii r. catholici dela Sambat'a-mare (Tirnanu) si dela Nitra, că theologiloru li se prenumera în seminarie câte 4—5 diarie magiare, pe care sunt obligati a le citi. Asia dara superiorii seminariloru unguresci facu în dilele nóstre intocma precumu facea superiorii seminariloru serbesci dela episcopiiile din Banatu si dela mitropoli'a de Carlovetti, că până la despartirea totala a romaniloru de serbi, nu suferia se védia nici carte romanésca nici diariu romanescu în manile alumniloru romani, ba ii si batjocoria si persecutá, déca 'i audia vorbindu'si limb'a loru nationale. Cumu se numia acea procedura a superioriloru serbesci? Se numia de către tóta lumea civilisata tirania brutale si nerusinata.

Acea maltratare a theologiloru romani, rataciti prin seminarie unguresci noi o consideramu nu numai cá cestiune de principiu eminentu nationale, ci totu-odata cá cestiune de suprema importantia morala. De aceea este fórte necesariu a sci, pe ce temeiu cutédia acei superiorii r. catholici a opri pe alumnii romani că se nu se póta cultiva si exercita în limb'a nóstra; pe acei alumni, a caroru vocatiune este a merge cá pastori sufletesci în comune romanesci, éra nu în comune magiare; pe acei alumnii, a caroru baserica este si trebue se fia totu-odata nationale, identificata cu natiunea romana, că-ci altumentrea ea nici că ar avea ratiunea de a fi, precumu acestu adeveru s'a demonstratu până la evidentiá la diverse ocazioni, atátu înainte, câtu si mai virtosu la restaurarea mitropoliei de Alb'a-Julí'a. Dela 1700 si până în dío'a de astadi celu mai tare argumentu alu greco-catholicismulu nu a fostu nici-odata dogmaticu si nici canonicu, din care necumu poporulu, dara nici preotimea vechia nu pricepea nimicu pe lume, ci în realitate argumentulu strabatetoriu alu propagandei a fostu celu puru nationale romanescu, si alaturea cu acesta usiorarea de jugurile tiraniei. „Uniti-ve cu Rom'a“, li s'a disu romaniloru, „că se ve scapati nationalitatea si limb'a de nimicire prin serbi de un'a, prin calvinii magiari de alta parte; apoi fiindu-că cu acésta vetí face placere mare si familiei imperatesci austriace, éca ea ve promite si emancipare civile si politica de sub tirani'a vechia“.

Actele scaunului Romei si ale cabinetulu imperatescu din Vien'a, prin care s'a restauratu mitropoli'a gr. catholica de A.-Julí'a si s'au fundatu episcopiiile dela Gherl'a si Lugosiu, sunt basate curatu si respicatu pe nationalitatea romanésca; populus romanus, natio romana sunt terminii, impregiurulu carora se intorcu acelea bulle, diplome, rescripte. Si cá nationalitatiei romane se i se dea în baseric'a gr. catholica romanésca importantia si mai mare, la arondarea diecesei gherlene s'a luat în de aprópe consideratiune separarea comunelor romanesci de cele rutenesci.

A întreba pe archipastorii gr. catholici romani, déca acelea acte mari imperatesci si pontificali mai au valóre séu nu, ar fi a'i insulta. A'i întreba inse, că ce cauta alumnii romani în seminarie unguresci, spre a se preface în ianiceri nationali, este dreptulu nedisputabile alu fia-carui romanu. Nu cunoscemu nici o cauza, pentru care alumnii romani se póta face progresse mai mari morali în seminarie unguresci, decâtu în cele romanesci, si mai puçinu se pricepe sil'a brutale ce se face tineriloru în acelea seminarie, că se citésca mai bine foi revolutionarie si mascari din Bolond Miska, Borszem Janko si alte secaturi de acestea, numai pentru-că

esu în limb'a magiara, si se nu le fia permis a lua în mana foi honeste si serióse romanesci.

În fine, alaturea cu noi dorescu fórte multi romani cá se afle, déca tramiterea teneriloru pe la seminarie unguresci, unde se desvetia si de ritu, se instrainédia si de poporu, este de undeva inpusa, poruncita, fortiaata.

De altumentrea cestiunile acestea sunt de o importantia asia mare, în câtu asta-data numai câtu sunt atinse pe de-asupra, si remane cá se fia ventilate multu mai pe largu în legatura strinsa cu cestiunea principala de esistentia basericeí gr. catholice romanesci care, anume în Ungari'a, este pusa la ordinea dilei (vedi proiectulu r. cath. de autonomia din 1870/1).

Dreptulu de adunarea ómeniloru spre a se consulta.

Acesta e dreptu asia de naturale si asia de necesariu ómenimei, în câtu ómeni cu mintea întréga si luminata dícu, că este lucru absurd a'lu mai si trage în discussiune. Dreptulu de adunare, reunione, insocire, convenire, congregare, a fostu din timpuri stravechi dreptu fundamentale, de sine întielesu, alu tuturor popólororu libere; éra absolutu lui necesitate pentru ómeni éra cu atátu mai simtita, cu câtu lipsia mai multu artea scrierei, artea tipariului, calile de comunicatiune pe uscatu si pe apa. Fóra dreptulu de adunari, fóra Forum nici-odata Athen'a, Spart'a, Rom'a nu aru fi ajunsu la acea culme a civilisatiunei, din care se nutrescu până în dío'a de astadi popórale. Poporulu Angliei a luptatu si a versatu sange preste doué sute de ani contra aristocratiei sale despotice, spre a'si asecura libertatea pressei, libertatea adunariloru (meeting) si libertatea de a petitiona — bine întielesu — în cestiuni puru politice — la ministrii, la parlamente, la coróna (rege, regina). În Franci'a, unde tirani'a fusese si mai afurisita decâtu în Angli'a, dela 1790 în tóte fatalile sale revolutiuni poporulu a pusu dreptulu adunariloru în frunte. Candu partid'a soldatiésca în frunte cu Napoleonidii s'a decisu a substitui vechiei tiranii unu absolutismu modernu, a îngrijitu cá mai antaiu se suprima libertatea pressei si a adunariloru; în locu de a le regula prin legi întiepte, ei voira ale sugruma, si apoi tocma prin acésta mesura tiranica si ratacita lucrara pe man'a revolutiunei. Napoleonu III regulá adunările, inse cumu? prin o lege, pe care în dilele nóstre o decopiá ministrulu Tisza din Monitorulu Franciei, apoi o modificá în sensu si mai rigorosu, precumu se póte convinge ori-cine le va compara pe amendoue. Ungari'a nu avuse până aci nici o lege de adunari, nici buna nici rea. Caus'a acestei lipse de lege este cunoscuta. Aristocrati'a cea numerósa (preste 1/2 milionu de capete) fusese singura legislatóre, prin urmare ea nu voiá se'si stringa libertatea sa desfrenata cu nici o lege. Immens'a maioritate a locuitoriloru de multe milióne éra sclava lipsita de ori-ce drepturi civili si politice, heloti, servi glebae adscripti; apoi pentru sclavi de candu lumea esiste numai una lege: vointi'a absoluta a domniloru, a caroru proprietate sunt ei. Clasea asia numitei burgessii (cetateni, orasieni) se bucurá de óresi-care privilegii, de drepturi civili mai largi séu mai restrinse, éra din drepturile cardinali ale ómenimei nu prea pricepea multu, cumu pricepea burgesi'a altoru tieri apusene. Asia dara dreptulu de reunione se aflá în Ungari'a si Transilvani'a tocma cá în Turci'a. Partea cea mai mare a poporulu perduse sub despotismu chiaru si consciintia acelu dreptu. În anulu 1848/9, acelu dreptu se destepta, în 1861 asemenea; éra de atunci încóce ameti din nou, până ce ministerulu Tisza veni cá se'i dea o lovitura asia de tare, în câtu se o simtia chiaru si partidele privilegiate. Cele intemperate mai de curendu cu acestu dreptu maltratatu, lectorulu le póte afla din corespondenti'a ce urmédia aci.

Restringerea dreptului de adunari publice (Meetinge).

(—u.) Pe timpul resbelului orientali russo-romanu contra Turciei, compatriotii nostri magiari, pretinsi de unic'a natiune politica domnitória in acésta patria comuna „Ungari'a“, inscenau mai multe demonstratiuni in capital'a tierii Buda-Pesta; la inceputu, adeca asta véra pre candu armeloru turcesci li suridé noroculu si triumfau victorióse, cá se-si manifeste bucuri'a si simpatiele de frati cu turcii; ér mai apoi, candu cotic'a de odata cadíu întórta si armele beligerantiloru aliati russo-romani triumfaua victoriosu la capitulara memorabilei „Plevn'a“ si nimicirea totala a armatei gloriosului Osmanu-Gazi, confratii turciloru prin grandiosulu meetingu, luandu'si in dinti ánim'a sfasiata de doreri, isi manifestara condolenti'a facia de catastrofa ce o ajunsé pre Turci'a trantita la pamentu.

Tóte aceste demonstratiuni fusera permise compatriotiloru nostri magiari, pre candu altoru popóra contrarie nu; dar apoi comediile inscenate pentru deputatulu „Helfy“, la care ocaziune plebea demonstrá, opumná palatulu ministrului - presiedinte „Tisza“ si i sparsera ferestrele, — dederá ansa diaristice magiare a se incaierá într'o lupta crancena polemica; asia cá pre candu celea oficióse cá „Ellenör“ si „Hon“ sbiciuiau si condamnau cu vehementia comiterea de scandale si pledau pentru restringerea dreptului de adunari (meetinge) publice, — opositionalele Pesti Napló, Kelet Népe, pâna si Alföld versau focu si veninu asupr'a lorú, se mancau si insultau unele pre altele prin totu felu de epite de ale limbagiului lorú.

Din acestu incidente, ministrulu - presiedinte „Tisza“ necagitu, puse straja guriloru, si printr'unu decretu emisú cátra comitii supremi restrinse dreptulu de adunari bine-binisiu. Noi din partea nostra îndata ce amu aflatu din diariulu „Szabadság“ despre esistenti'a acelu decretu, l'amu si comunicatu lectoriloru sei in estrasu inca in lun'a lui Fauru.

Nu noi romanii amu datu ansa escelentiei sale ministeriali cá se se necagéscá, de órace nu noi amu inscenatu demonstratiuni tumultuóse, nici n'amu comisu escese nocturne, alarmatórie si conturbatórie de pace si linisce, nici nu noi i-amu spartu ferestrele, — ci tóte le-au facutu fii nobilei natiuni magiare, concetatiunii si connationalii densului. Noi inse consideramu dreptulu de adunari de aceea ce este elu in realitate la popórale libere: Unulu din pilastrii libertatiei.

Dar' apoi si altcumu pentru noi romanii, restringeri de drepturi constitutionali prin rescripte ministeriali de categoria, respective de natura interpretatória teroristica, — nu sunt inventiuni noué supridietórie, cá-ci noi dela dualismu incóce ne-amu dedatu asie dicíndu cu de acestea. Se supara inse fórté tare compatriotii magiari si mi ti-lu iéu pre „Tisza“ la trei parale, 'lu forfeca diarele opositionali magiare atátu de aspru si insultatoriu, cátu nu scimu dieu ce amu patí noi, déca ne-amu incumetá a scrie in tonulu si in manier'a acelora. Vomu reproduce dara numai cá specimine unele passagie, anume dintr'unu articulu de fondu alu diariulu „Alföld“ Nr. 7, care éca cumu se espectoréza:

„Cu cátu mergemu mai departe pe terenulu constitutionalismului spre perfectionare, si cu cátu altcumu ne mandrimu cu progresulu ce-lu facemu in privinti'a politica; cu cátu ambitionamu a ocupá locu in ordinea staturiloru culte europene, cu atátu si in acea mesura dispare si lun'a constitutionalismului resarita la 1867; in aceeaasi mesura ni sdruncina drepturile constitutionali sub firm'a „liberalismului“ actualulu si arbitrariulu ministrului-presiedinte; elu nu pregeta a se folosi si de acelu instrumentu, care calca in pitióre si nimicéscé esprimerea libera a parerii poporului (a nép szabád véleménynyilvanithatását semmisiti meg); face ilusoriu parlamentulu, care in statu constitutionalu singuru este chiamatu a proiecta si votá legi; elu ignorandu aceste, in calea ordinatiuniloru restringe dreptulu de adunare alu poporului.

Ordinatiunile emise de elu cátra comitii supremi stau numai unu pasu departe de modest'a stare de asediú (ostromállapot), prin care dispune aceea ce crede a fi necesariu spre a amuti vócea poporului, ca se nu strabata la palatulu ministrului-presiedinte.

Restringe dreptulu de adunare alu poporului asia, încátu nime nici se mai cugete in Ungari'a la tienerea de adunari.

Ne damu din calea violentiei si ne punem pe terenu passivu opositionalu, dar nu aderamu nici candu la aceea. Nu se afla omu in patria, care intre bajonete se tiená adunari sub responsabilitatea de caventi octroata de ministru; facúndu ridiculosu celu mai santu dreptu alu seu si batujocurindu-si insusi poporulu opiniunea sa libera prin aceea adoptare a ordinului ministerialu restringetoriu: cá numai de aceea resolutiuni se pota enuncia adunarea poporului, cari sunt pe placulu ministrului.

A uitatu inse dlu ministru presiedinte, cá natiunea fuge de inaintea violentiei provenitóre dintr'o dispo-

sitiune de potere absolutistica. Mai suntú de aceia, carora li plesnesce sangele in facia de atentatulu in contr'a drepturiloru constitutionali“.

Dupa aceste reasumandu articulu vorbirea deputatului Chorin si interpelatiunea lui Helfy, pune la ánim'a ori-carui deputatu alu camerei, a se opune si a combate in parlamentu dispositiunea absolutistica, reactionaria a ministrului de interne Tisza, care sdrobesce cu pitiórele celu mai importantu dreptu alu poporului, esplotéza constitutiunea si prin o trasura de condeiu amutiesce natiunea.

„Pesti-Napló“, asemenea diariu opositionalu, in Nr. 77, intr'unu articulu de fondu si mai ageru, dara tótu camu in acestu tonu mi ti-lu scarmena pre escel. sa ministeriala apostrofandu intre altele: cá Tisza prin ordinulu datu la finea anului trecutú, a surprinsu pre publiculu magiaru inamoratu de caus'a turcesca, inimu moscovitnului — cu unu presentu delicatu, dreptu gratulare la anulu nou. Acestuia apoi i se alatura si opositionalulu collegu „Közüvélemény“, care in Nr. 83 face apelu la tóte partidele opositionali ale dietei, a se intruní într'unu clubu compactu, cu scopu de a trantí pre Tisza si consocii. Se póte cá'lu voru tranti; dar' noi totu ne tememu cu némtiulu cá: „Selten kommt was besseres nach!“

Pre candu press'a magiara era mai revoltata, ministrulu presiedinte a respunsu déjà la interpelatiunile deputatiloru Helfy si Chorin in siedinti'a camerei, cu care respunsu abia potú trece prin purgatoriulu parlamentarismului, cá-ci acela se luá la cunoscentia cáne-cánesce cu 139 contr'a 122 de voturi; va se dica: „cu o biata fractiune a maioritatii de 17 di: sieptesprediece voturi, — fresce cárpite din deputati insii ministri, secretarii de statu si alti oficiali, dependenti de gubernu. Fórté caracteristica este apostrofarea din replic'a deputatului Helfy, care i trosní ministrului Tisza in facia, cá numai atáta s'a intemplatú: „cá ministrulu presiedinte Tisza a insultatu pe poporulu magiaru; ér poporulu magiaru l'a insultatu pe densulu“ („csak annyi történt két szoval: A miniszterelnök insultálta a magyar népet, a magyar nép insultálta a miniszterelnököt“). Cátu de inocenti sunt ambii factori litiganti; apoi a se insultá in parlamentu si pe strade, este totu atáta. Ei, dar déca se intemplá asemenea scandalu publicu cu primu-ministrulu Romaniei, ce sententia enuntá diaristic'a magiara, séu la casu déca altu poporu nemagiaru se incumetá se insulte pre escel. sa, se multiumea óre parlamentulu si diaristic'a magiara cu atát'a, cá adeca si insultatulu ministru-presiedinte se-si iée revangiu prin insulte?!

Transilvani'a.

Sibiú, 9 Aprile. Dupa dóue dile de plóia merunta si manósa ceriulu s'a inseninatú éra si economii isi vedu de campuri. — Evenimentele din Romani'a insufla grija nu numai classelor de locuitori carii se ocupá cu lectur'a, ci si la marea maioritate a sateniloru, unde vediendu cu ochii se destépta pe anu ce merge consciinti'a nationale si patriotica. In clasele superiori din cetate se discuta in momentele de fácia anume cestiunea Romaniei cu multa agerime si pasiune, dara si in modu fórté unilaterale (Vedi Romani'a).

Adunarea generale a societatei de asigurantia reciproca „Transilvani'a“ se tienú in 7 d. a. in casele sale. Presidiulu ilu tienú asta-data dn. advocatu dr. Bruckner. Societatea fu representata prea bine prin membri numerosi. Raportulu anuale si bilantiulu fusera luate la cunoscentia cu atátu mai usioru, cu cátu informatiunile cerute si date mai alesu de cátra dn. directoru dr. Brote cu aceea claritate si precisiune, care'i este propria dsale, a satisfacutu deplinu pe toti cei presenti. Consiliulu de directori si comitetulu de inspectiune li s'au datu absolutoriu, dupa aceea se facú alegere noua de trei membrii ai directiunei in loculu ddloru Iosifu Bedeus, Zachari'a Boiu si dr. Stef. Szabó esiti in sensulu statuteloru; dara toti acesti domni fusera realesi.

Luni in 8 Comunitatea (consiliulu municipale) cetatiei a tienutu siedinti'a mai virtosu in cestiunea calei ferate; cá-ci adeca Sibiulu persiste cu tóta perseveranti'a pentru deschiderea unei cali ferate prin passulu Turnulu-rosiu, si are dreptate atátu cetatea, cátu si comunele rurali din acésta regiune pre cátu númerose si frumóse, pre atáta si bine inpoporate, anume cele de pe sub pólele muntiloru. Este adeca curatu batjocura a vedé atátea obstacule aruncate in calea acestoru populatiuni intru castigarea panei de tóte dílele, anume din Romani'a.

Dela Brasiovu primiramú érasí un'a din acelea sciri prea triste, si doreróse, de care natiunea nóstra este asia desu cercetata. Scólele de acolo, sciinti'a si literatur'a perdura érasí pe unulu din cei mai renumiti profesori. Necrologulu ce urmédia ací, ne comunica marea perdere: Dr. Ion Lapedatu, Profesoru in Gimnasiulu rom. gr. or. de aici, redactoru alu „Albinei Carpatiloru“ membru alu Comunitatii etc. dupa lunga suferintia impartasitu cu sfintele taine a parasitu viati'a pamentéscá astadi in 25 Martiu st. v. la orele 9 a. p. in etate de 33 de ani. Acésta scire fórté trista o aduce la cunoscentia amiciloru si cunoscutiloru neconsolat'a socia Amalia n. Circa, micii orfani gemeni Ion si Alexandru, parintii Alexandru si An'a Lapedatu, fratii Ion si Nicolae, sócr'a Maria Circa, cumnatii Ion si Nicolae Circa. Remasitiile pamentesci se voru ridica din locuinti'a defunctului strad'a Scheiloru Nr. 134 si se voru inmormenta luni in 27 Martiu st. v. la orele 3 d. p. in cimiteriulu celu nou din Groaveri. — Brasiovu, 25 Martiu (6 Aprile) 1878.

Ne permittemu a trage atentiunea auctoritatiloru competente asupra casuriloru coprinse in acésta corespondentia:

Pianulu Sasescu, 6 Aprile 1878. Multu Stimat Domnule Redactoru! In cursulu nóptei ce trecú, s'au spartu zidulu dela mór'a comunala de aici, s'au furatu mai multi saci cu bucate din móra. Totu in asta nópte s'au furatu mai multe róte dela carale unoru ómeni seraci. Apoi neregularea drumulu prin satu s'au facutu objectu de mirare, din cauza cá locuitorii nostri ambla fórté multu la padure, trecundu' cu carale lorú preste Pianulu Romanescu, totusi din partea Pianului Sasescu nu se face nemica in folosulu propriu, — numai pentru-cá se suferé si Pianarii romani asemenea cu noi, neci vitele la pastori nu se dau, totu numai din ocarmuirea comunale care consta din vreo cátiva indivi contrari binelui comunu, alesi contra legei, si comitu in puterea lorú fapte ilegale cu mare dauna a propriei nostre comune, precumu si cu daun'a simtibila a Pianului romanescu.

Ve rogu domnule Redactoru a da locu acestui articlu in pretiuitulu domneavostre jurnalú.

Nicolae Savu.

Preliminariile de pace de la St. Stefano.

(Fine.)

Art. 20. Inalt'a Pórta va lua mesuri eficace de a pune capetu, prin buna invoiéla, cestiuniloru de litigiu pendinte de mai multi ani ale supusiloru russi, de a 'i despagubi si de a esecuta sentintiele fara intardiare.

Art. 21. Locuitorii din teritoriile cedate Rusiei, care isi voru stramuta locuinti'a afara din aceste teritorie, suntú liberi de a em gra vendiendu'si proprietatile. Pentru acestu sfersitu li se acórda unu termen de trei ani de la ratificarea documentulu de facia. Dupa acestu termen, locuitorii, cari nu voru fi parasitu tier'a si nu'si voru fi vendutu proprietatile nemisicátóre, voru remaneu supusi russi. Averile nemisicátóre ale statului séu ale fondatiuniloru de pietate, care apartínu fondatiuniloru situate afara de localitatile mentionate mai susu, trebue se fia vendute in timpul si cu modulu ce se va stabili de o comisiune speciale russo-turca.

Numit'a comisiune va stabili totu de odata si modulu cumu guvernulu otomanu va putea se'si ié materialulu de resbelu, munitiunile si provisiunile ce suntú ale Turciei si care aru fi gramadite in cetatile, orasiile si localitatile din tienuturile cedate Rusiei si acumu inca neocupate de ostirile Rusiei.

Art. 22. Preotii, peregrinii si calugarii cari aru caletori séu aru petrece in Turci'a din Europa séu din Asia, se bucura de acelési drepturi si avantagie ca si preotii natiuniloru straine. Dreptulu de protectiune oficiala e recunoscutu ambasadei si consulateloru imperiale russe, atátu asupra persónelor amintite, cátu si asupra posesiuniloru asiedieminteloru religióse, a instituteloru de bine-facere atátu din orasiile sante, cátu si din alte parti.

Calugarii din muntele Athos, cari sunt de origine russa, voru fi mantinuti in drepturile si prerogativele lorú de mai inainte si se voru bucura, in acele trei monastiri care apartínu lorú si in dependintiele acelor monastiri, de acelési drepturi si prerogative, ca si celelalte asiedieminte religióse si monastiri din muntele Athos.

Art. 23. Tóte tratatele, conventiunile si ingagiamentele inchieiate déjà in privinti'a comerului, a administrarii justitiei si a positiunii supusiloru russi in Turcia si care, prin starea de resbelu au fostu suprimate, intra iérasí in valóre, afara de acele restrictiuni care sunt contrarie documentulu de facia.

Ambele guverne reintra reciprocu in tóte indatoririle lorú dinainte de resbelu, atátu in privinti'a comerului, cátu si in privinti'a altoru relatiuni.

Art. 24. Bosforulu si Dardanelele, atátu in timpi de resbelu cátu si in timpi de pace, remanu deschise pentru navele tuturor statelor neutre, care vinu din porturile russesci, séu au destinatiune pentru acele porturi. Conformu acestora, Inalt'a Pórta se indatoréza, ca in viitoriu se nu mai faca din fortaretiile Marei-Negre séu ale Marei-Egee blocade fictive, care nu aru

corespunde cu spiritul declaratiunii de la Paris, din 16 Aprilie 1856.

Art. 25. Deseversit'a evacuare a Turciei, afara de Bulgaria, de către oştirile ruse, se va efectua in timpu de trei luni de la definitiv'a incheiere a pacy între M. S. Sultanulu si între Imperatul Russiloru.

Pentru inlaturarea perderiloru de timpu, o parte a armatei imperiale pôte se îndrepteze spre porturile Marii-Negre si Marii-Marmara, si acolo se se imbarce pe vase, care apartînu guvernului Russiloru, sêu care voru fi inchiriate pentru acestu scopu.

Evacuarea teritoriului turcu din Asia se va seversu in restimpu de siése luni, incepundu de la diu'a incheierii definitive a pacy. Oştirile ruse se voru imbarca la Trebisonda, pentru a se întorçe prin Caucasu si Crimeia.

Miscările de evacuare se voru incepe imediatu dupa schimbarea ratificariloru.

Art. 26. Pe câtu timpu oştirile ruse voru remanea in localitatile care, potrivit documentului presente, trebuie a se inapoia Inaltei Porti, administratiunea va remanea in starea in care a fostu la inceputulu ocupatiunii. In timpulu pâna la retragerea completa a oştiriloru, Inalta Pôrta nu va putea lua parte la administratiunea.

Oştirile otomane nu voru puté intra in localitatile ce trebuie a se inapoia Inaltei Porti, care asemenea nu va puté exercita nici o autoritate într'ensele, pâna ce comandantii oştiriloru russesci nu voru vesti pe Inalta Pôrta, printr'unu oficiaru desemnatu de densa spre acestu scopu, pentru desiertarea fia-carei localitati si provincie in parte.

Art. 27. Inalta Pôrta se îndatoréza a nu pedepsi nici într'unu chipu sêu de a permite se fia pedepsiti, supusii russi cari in cursulu resbelului, se aru fi compromisu prin nescari relatiuni întretinute cu armatele ruse. In casulu candu nescari presône aru voi se se retraga impreuna cu familiile loru si se insotiésca armatele ruse, oştirile otomane nu se voru împotrivi la plecarea loru.

Art. 28. Imediatu dupa ratificarea preliminariloru de pace, prisionierii de resbelu voru fi reciprocu liberati, prin comisarii speciali numiti de ambele parti si cari se voru duce, pentru acestu scopu, la Odesa si la Sevastopol. Guvernulu otomanu va plati cheltuielile de întretinere a prisionariloru inapoati, in optu sprediece rate egale si in timpu de siése ani, conform cu socotelele ce se voru presenta de comisarii susu numiti. Schimbarea prisionieriloru între guvernulu otomanu si între guvernulu Romaniei, alu Serbiei si alu Muntenegrului se va face dupa aceleasi base, cu adausul ca, la stabilirea socotelor, se va tinea sêma de numerulu prisionieriloru inapoati de guvernulu otomanu, care se va scadé din numerulu celoru ce i voru fi inapoati.

Art. 29. Documentulu de facia se va ratifica de MM. LL. imperatul Russiloru si imperatul Otomaniloru si ratificarile se voru schimba in 14 zile, sêu déca va fi cu putintia, si mai curendu, la Petersburg, unde se va fisa totu de-o data locul si timpulu candu stipulatiunile documentului presente voru avé se fia investite cu formele solemne obicinuete pentru asemenea tratate de pace. De altminterea se întielege de sine, ca inalte parti contractante se considera formalu obligate din momentulu ratificarii documentului de facia.

Pentru autenticitatea presentului documentu, comisarii respectivi le au suptsemnatu cu numele lor si au pusu pe densulu sigiliile lor.

Facutu la St. Stefano in 19 Februaru (3 Martiu) o mie optu sute siéptedeci si optu.

(Semn.) Comitele Ignatiev, Nelidow.

(Semn.) Savfet, Sadullah.

(Traductiunea dupa „Romanulu“.)

Romania.

Telegramulu din 6 Aprilie venit la diariile din Sibiu dela Bucuresci prin Vien'a, scosu din „Politische Correspondenz“ (organu alu diplomatiei austriace), consideratu prin urmare cá oficiale si autenticu, a produsu in spirite impresiune extraordinaria, si pe multi ómeni, in locu de a le face bucuria si a le da curagiu, 'ia bagatu in spaima desiérta. Acelu telegramu, adresatu de către M. S. Domnulu Carolu agentului seu diplomaticu generalu I. Ghica la St. Petersburg suna asia: „Dta se spui lui Gorciakoff, cá armata romanésca pôte fi sfarmata, dara nici decumu desarmata, pre câtu voi fi eu in viétia“.

Si ce a datu ocaziune la acestu respunsu in eternu memorabile, demnu de anticiei regi spartani, demnu si de senatulu anticei Rome? A datu amenintierea brutale a cancelariului rusescu principe Gorciakoff, carele in 1-a Aprilie vorbindu cu Ghica, îi dise între altele, in cestiunea Basarabiei aceste cuvinte: „In mani'a sbieratului romaniloru in patri'a lor si in afara, decisiunea Rusiei este nerevocabile. Eu acésta cestiune nu o voi aduce la congresu, din cauza cá ea ar fi o insulta pentru imperatulu. Candu ar fi o alta potere, Rusi'a nici atunci nu s'ar indupleca. Cu Romani'a voiescu a negocia, éra déca nu'mi va succede a o indupleca, vomu lua Basarabi'a cu armele dela Romani'a; éra déca romanii s'aru oppune cu armele, unu casu cá acesta aru fi fatalu pentru Romani'a.“

Acésta informatiune este scósa dintr'o depesia a ministrului Cogalniceanu tramisa agentului Bala-

cénu la Vien'a. Ministrulu inchiaie din partea sa asia: „In mani'a acestoru amenintieri, noi persistemu in decisiunea nóstra, de a nu negocia si a nu cede“.

In aceeasi cestiune ambasadorulu Elliot alu Britaniei comunica ministrului lordu Salisbury la Londr'a urmatori'a depesia a lui Ghica dela St. Petersburg din 3 Aprilie: „Asta-demânétia principele Gorciakoff me invitá la sine si me întrebá: Este adeveratu, cá guvernulu DVóstre vrea se protestédia contra articolului 8 din tractatulu dela St. Stefano, care auctorisédia comunicatiunea armatei din Bulgari'a cu Rusi'a prin Romani'a? Imperatulu, care si fóra de aceea este iritatu asupra DVóstra pentru tienut'a DV. din caus'a Basarabiei, si-aru perde patienti'a, îndata ce s'ar vedea unu protestu cá acela. Maiestatea Sa a demandatu cá se'ti facu Dtale cunoscutu pentru guvernulu dvóstra, cá déca dvóstra v'ati propusu a protesta si a ve oppune la art. 8, va comanda ocuparea Romaniei si desarmarea óstei romanesci“.

„Reflectandú'i eu (Ghica), cá Rusi'a trebuie se se întielega cu Romani'a si nu cu Turci'a pentru trecerea armatei, dise principele Gorciakoff: „In urmarea portarei dvóstre, noi nu mai avemu a face nimicu cu dvóstra. Fia de ajunsu pentru dv. cá se sciti, cá noi persistemu pe langa trecerea libera prin tier'a vóstra. Informédia pe guvernulu dvóstra despre declaratiunea imperatului. Guvernulu dv. trebuie se declare cathegoricu, déca are sêu nu de scopu a protesta contra dreptului ce ne rezervamur in art. 8“.

La acestea amenintieri brutali urmă susu comunicatulu respunsu sublimu alu principelui Carolu. Asia dara catastrof'a este la usia. Fačia cu decisiunea nerevocabile a imperatului Alexandru stá decisiunea nerevocabile a principelui Carolu. „Sieb. D. Tageblatt“ afla respunsulu lui Carolu trufasiu si se teme, cá armat'a romanésca va cauta scapare in Transilvani'a, unde apoi totu va fi desarmata de către armat'a imperatului austriacu. Domnii dela „Tageblatt“ uitara in spaim'a lor, cá in vinele lui Carolu curge sange de Hohenzollern amestecat cu sange de Napoleonidi; preste acésta ei nu cunoscú pe Cogalniceanu si pe Bratenii Romaniei, nu pe corpulu oficiariloru romanesci, nu nici gradulu de patriotismu alu romaniloru. Deci se nu grabésca a tremura de frica, cá mai au timpu de tremuratu. Cei din B.-Pesta salta de bucuria. Prea curendu; se mai astepte puçinu, pâna va veni ordinea la ei, cá este aprópe. Intr'aceea 60 de mii ostasi romani se voru sci mesura prea bine cu 100 de mii muscali. Restulu actiunei terribile va cadea in spinarea altora. Romanii nu se temu.

Dela Berolinu veni scirea, cá ministrulu-presidente Ioanu Brateanu au ajunsu acolo in 5 Aprilie d. am. insoçitu de secretariulu seu Grigorie Ghica. Intr'aceea in Bucuresci se vorbesce tare, cá missiunea dlui Brateanu pe langa cestiunea Basarabiei si pretensiunea Rusiei de a'si preambila cu anii trupele preste teritoriulu Romaniei la Bulgari'a si inapoi, mai are a face inca si cu alta cestiune multu mai fatale. Pre candu adeca generalulu Ignatieff petrecea in Vien'a, venise de acolo scirea, cá acelu diplomatu dorindu a linisti si impaca pe cabinetulu austriacu cu tractatulu de St. Stefano, îi propuse impartirea Romaniei asia, cá Munteni'a se tréca întréga in posesiunea Casei Habsburg-Lotaringia, éra pe Moldov'a cu Basarabi'a se o inghitia muscalii. Se întielege cá acésta scire nu este autentica; pe noi inse nu ne-ar surprinde intru nimicu proiecte de acestea muscalesci. Dela 1772 încóce s'a proiectatu de nenumerate-ori sfașiirea si desfiintierea patriei romanesci, a acestei insule latine in midiulocu lumei slave. Despre acestea planuri inse vomu tracta mai pe largu in Nrii urmatori. Intr'aceea Dumnedieulu romaniloru traiesce, cá-ci Elu este eternu.

Sciri diverse.

Békés. (Focu infricosiatu). In 30 Martiu, diu'a pe la 10 óre se aprinse orasiulu si pâna la 1 óra d. am. arsera vreo 260 de case. Ventulu batea cu furia, de stingere nu a pututu se fia vorba. Din patru comune vecine au alergatu ómenii in ajutoriu cu tulumbe (pusci de apa); incendiulu inse s'a intinsu pâna in capetulu orasiului, unde nu mai avu nici-unu obiectu de consumatu.

(Omusaracu cu capitalu de 400.000 fl.). Mare contradicere, si totusi este asia. Betranulu ingeniuru Constandinu Zahorsky locuá si traia in Vien'a cá unu omu saracu; dormia pe scanduri si se coperia cu unu mantelu vechiu; totu mobiliariulu seu nu facea 20 fl.; era inse omu fórté religiosu. La mórtea lui se aflá unu testamentu facutu in fóta regul'a, in care lasá mai multe legate totu pentru scopuri humanitare, in

suma de patru sute de mii fl. Apoi se mai diceti, cá omulu nu'si este siesi insusi unu misteriu. Unulu préda 400 de mii si remane cersitoriu; altulu traiesce ca cersitoriu, cá se adune 400 de mii.

(Ministru calugaru). Diariile din capital'a Ungariei anuntia mai deunadi, cá dn. Tréfort ministru de culte, omu betranu cu nepoti, s'a „tunsu“ (asia se dice in resaritu) si s'a facutu „frate“ la calugarii franciscani. Cerimoni'a „blagosloveniei“ ce a luatú cá „frate“ fu insocita de unu prandiu cuviosu. Se vede cá relatiuni familiare nu au permisú escelentiei sale se imbrace de totu „cinulu“ calugarescu. In resaritu iar fi fostu mai usioru. . . . Dara scopulu?

(Fric'a de bóle epidemice), care se nascu dupa mari versari de sange, a strabatutu pâna la Vien'a, din care s'au facutu si interpellatiuni. Din respunsurile date ese, cá de es. in Transilvani'a vecina cu Romani'a nu a trecutú pâna acumú nici-o epidemia, si cá numai in Segisiór'a domina typhus abdominalis, produsu inse prin cause locali, cumu apa rea de beutu, canalisare blastemata, necurati'a si putori cá in orasiile turcesci, spre cea mai mare rusine a Segisioreniloru. Dara óre numai Segisioreni? Pute si in alte orasie, in câtu trebuie se'ti tii bine nasulu candu treci prin stradele laturali; ba in unele dai preste mitie si câni crepati chiaru si in strade principali, totu cá in Turci'a.

Literariu.

In Brasiovu la Römer et Kammer a esitu de sub tipariu: „Manualu“ asupra procedurii in cauzele mai menunte procesuali civile (Art. de lege XXII 1877) scrisu pre sêm'a poporului romanu, in specie pentru judecatoriile comunale, de Iosifu Popu. (Pretulu 80 cr.) (De vendiare si in Sibiu la tipografi'a W. Krafft, unde se afla si tiparituri pentru legea acést'a).

Cu prim'a di a lunei lui Martiu a intratu in viétia articolulu de lege XXII 1877, prin carele cause mai menunte procesuali si apoi si unele cause de natura mai urgenta s'au îndrumatu in parte la judecatorii de pace, in parte la judecatoriile comunale.

Scopulu pre carele voiesce a'lu ajunge nou'a lege este: cá aceste procese se se finésca mai iute si se coste mai puçinu.

Cá inse privatii se se póta folosi de favorurile acestei legi, e de neîncungiurata necesitate, se o cunósca câtu de bine; atátu de bine cátu fia-cine se póta fi si advocatu in caus'a s'a propria.

Apoi fiindu-cá legea, din cauzele menunte procesuali (cauze bagatele) numai unele le îndruméza la judii cunoscatori de legi, la judii de pace, éra altele le sustiene competentiei judecatoriilor comunali, unde nu judeca cunoscatori de legi: este si pentru membrii judecatoriilor comunale de neaparata trebuintia, se-si castige cunoscinti'a teoretica si practica a legi.

In opulu de susu voiescu a dá in man'a poporului romanu unu manualu, cu alu carui ajutoriu se scie singurtecii, ér' in specie membrii judecatoriilor comunale, aplicá legea in praesa. Spre ajungerea scopului, nu numai amu explicatu legea, ci amu întretiesutu in comentariu si dispușetiuni din alte legi si formularie de suplicii, protocéle si deosebite resolutiuni scl.“

✓ Inbulditi de ocupatiuni, trecuseram cu vederea acestu concursu interesantu, esitu in „Biserica si Scóla“ dela Aradu.

Consistoriulu, dorindu se compuna carti de scóla (manuale, compendii) conformu planului de invetiametu ce l'a emis sub 10 Ianuariu 1877 Nr. 66/1 scol., a publicatu concursu cu premie pe terminulu de 1 martiu 1878. Fiindu-cá pâna la acestu terminu a intratu numai câte unu opu, ba din fisica nici unulu, Consistoriulu afla cu cale se prolongésca terminulu de concurgere pâna la 30 iuniu st. v. a. c.

Premiele sunt:

1. Pentru exercitiile intuitive si gramatica premiu de 200 fl.
2. Unu manualu de socóta premiu 100 fl.
3. Unu manualu de fisica premiu 100 fl.
4. Unu manualu de istori'a naturala premiu 100 fl.
5. Unu manualu de drepturile si detorintiele civili premiu 100 fl.

Cu autorii opurilor de premiatu se va face acord. de dupa care, pre langa unu onorariu, se dea Consistoriulu a ingrigi tiparirea si distribuirea editiunei prime. La casu de a dóu'a editiune, are se se faca acord nou.

Dela zelulu invetiatoriloru, preotiloru, inspectoriloru, protopresbiteriloru si alu tuturoru barbatiloru nostri in functiuni bisericesci si scolare, spera acestu Consistoriu, cá la terminulu amintitu voru incurge opuri númeroșe. Aradu, din siedinti'a consistoriala a senatului de scóle, tienuta in 2 martiu, 1878.

Ioanu Metianu,
Episcopu.

Conversatiuni scientifiche.

Rolulu tehnicei in civilisatiunea moderna.*)

In aceeasi nópte — 18 Februaru 1564 — in care a muritu Michel Angelo, s'a nascutu Galilei. Prin acestu actu se parea cá insasi natur'a voiesce a proba, cá domni'a suverana a artelor se terminá si cá avea se începa aceea a sciintiei. Prin acelu actu se parea cá voiesce se arate in modu simbolicu, cá omenimea avea se pasiésca pe o cale pâna atunci neamblata, pentru cá se se apropie de una din acele probleme mari, dela a carei deslegare depinde realisarea scopuriloru civilisatiunei.

Acésta problema nu este alt'a, decâtú a usiora omului labórea (munc'a) ce este elu destinatú a esecuta

*) Dupa discursulu tienutu in Vien'a la 2 Ianuariu 1878 de către specialistulu M. M. de Weber.

cu partea sa fizica, éra acésta usiorare consta in micșiorarea dificultăților, care se oppunu la manifestarea libera si la aspiratiunile spiritului omenescu, prin greutatea mecanica si imperfectiunea fortierelor sale.

Periódcele desvoltareii, prin care au trecut genulu omenescu in privinti'a acésta, se potu caracteriza prin cuvintele: sclavia, ascesa, renascerea artelor si venirea lui Galilei, Kepler, Newton, si in fine a marilor tehnici Wadtt si Stephenson.

Wadtt ne-au lasatu gata ca mostenire machin'a cu vaporu ficsa. Epigonii (succesorii) au pututu numai se 'i schimbe form'a si se amelioradie detailurile. Forti'a pe care aceste aparate o punu la dispositiunea omului, ecuivalédia numai in Europ'a, cu forti'a a 10 milióne cai séu 50 milióne de ómeni. Aru fi fostu aprópe inesplicabile, déca unu aparatu capabile a desvolta o fortia asia de enorma, precumu este machin'a cu vaporu, nu aru fi primitu in scurtu tempu o figura capabila de a servi in modulu celu mai eficace pentru deslegarea marei probleme a civilisatiunei, adeca locomobilitatea. Istori'a machinei cu vaporu este plina de minuni ale creatiunei. Si asia o au voitu spiritulu civilisatiunei moderne, ca machina cu vaporu miscata cu iutiéla, adeca locomotiv'a, se fia asemenea creatiunea unui momentu si a unui capu, ca si soror'a ei ficsa séu stabila. Pentru cá se implinésca acésta fapta mare civilisatóre, a fostu chiamatu fiulu Georgie alu sermanului focariu de machina cu vaporu Robert Stephensen, care lucrá in minele de carbuni dela Wylam. Acelu barbatu, ale carui idei avea se faca se dispara distantie pre acestu pamentu, trebuia se fia insusi unu focariu sermanu, care pentru cá se 'si póta procura mililócele de a puté invetia a ceti si scrie, se ocupá in órele libere cu cãrpituri de incaltiaminte si cu reparaturi de orológe.

Se parea cá si candu omenimea ar fi asteptatu cu nerabdare acésta aparitiune mare, pentru-cá se 'si applice capitalulu la constructiunea drumurilor de fieru si puterea sa la ameliorarea constructiunilor si a sistemelor, pentru-cá se 'si póta transporta marfurile si a calatori din cele mai mari distantie. In mai pucinu de unu semi-secolu Europ'a se coperi cu unu complexu de drumuri de fieru, a caroru lungime era mai mare decâtu a totoruru sioseleloru cu o suta de ani mai inainte, si dejá in anulu 1877 Americ'a cu cele 19000 miluri drumuri de fieru intrecea pe cele 17600 miluri ale Europei, si lungimea sineloru dela tóte drumurile de fieru de pe lume aru ajunge cu prisosu cá se incungiuri cu ele de diece ori periferi'a pamentului.

Preste 100000 locomotive cu o fortia de mai bine de 25 milióne de cai tárescu pe 1 1/2 milióne de vagóne aprópe 30 miliarde cantarie (maji) de marfuri, de unde este prisosu, acolo unde este lipsa. Considerandu apoi enorm'a cifra a publicului caletoriu, ne vomu putea face o idea clara asupra nemarginitu de marei inrfuriri ce au drumurile de fieru asupra civilisatiunei omenimei. Capitalulu investitu in drmurile de fieru se urca la 25 miliarde, si activulu si passivulu acestora la 2 pãna la 3 miliarde pe fiacare anu.

Despre forteile care lucrédia in acestu instrumentu alu culturei, ne vomu putea face o idea aflandu: cá acea massa, ce se pierde din fieru si otielu pe drumurile de fieru ale Europei, cá rugina, topitura si faina pilita, pe fiacare anu, aru fi de ajunsu pentru inarmarea completa a unei armate de 1/2 milionu capete; cá pe fiacare di putrediesce din lemnulu terassamentului cantitate in o valóre de 1/4 de milionu, si cá din cele 170 milióne maji de carbuni pe care le consuma in fiacare anu locomotivele Europei, s'aru putea trage unu cercu in giurulu ecuatorului, de 1 urma si totu atátu de latu. Distanti'a ce o percurgu este de 120 milióne de miluri, o distantia care ar ajunge dela pamentu pãna la Iupiter si Saturn.

Influinti'a cosmica ce o esercitédia necurmat'a multire a caliloru ferate se afirma si mai multu, déca esa-

minamu mai de aprópe acea materia, care este elementulu lor de viatia, adeca: carbunele fosilu.

Inainte de acésta cu multe milióne de ani lumin'a sórelui au scosu din pamentu — care pe atunci era mai caldu si a carui atmosfera era mai bogata de acidu carbonicu — o vegetatiune, despre a carei putere noi de abea ne putemu face o idea palida. Inse impregiurarea, cá cele mai dese paduri ale nóstre prefacute in carbuni de abea aru forma unu blocu de grosimea unui policariu, ne póte da o idea despre acea transformare colosale a vegetatiunei.

Asia dara noi incaldimu locomotivele nóstre cu radiiele solare, care au stralucitu inainte de acésta cu milióne de ani.

Inse, precumu musculatur'a corpului omenescu fãra de nervulu care trece prin ea, n'aru fi de càtu o massa mórtá de carne, asia si muschii sburatori pe cari iau daruitu Wadtt si Stephenson omenimei, n'aru fi perfecti, déca le-ar lipsi ide'a conducátore, care li se comunica asemenea cá prin nervi, prin sirm'a linielor telegrafice. Nici-o alta analogia nu a fostu mai perfecta, cá aceea ce s'a facutu intre retiéo'a telegrafica si sistemulu nostru de nervi.

Lumin'a pentru-cá se ajunga dela sóre pe pamentu, are lipsa de optu minute. Iutiéla cu care ne servesce electricitatea, este camu totu aceea. Precumu forti'a vaporului are chiamarea se usiuredie omenimea de o mare parte a dificultatiloru fisice, asia electricitatea este predestinata se usioredie comunicatiunea spiriteloru de spatiu si tempu, si se fia interpretulu vointiei omenesci.

Pãna acuma cuventulu scrisu redusu la semne pe care le tramite o a trei'a persóna, adeca telegrafistulu, a sburatu prin lume pe o lungime de 200000 miluri sirma si pe 500 miluri de cablu cufundatu in mare.

Perfectionarea telefonului, care este numai o cestiune de tempu, va aduce schimburi radicali in comunicarea de pãna acuma.

Liniele paralele ale sineloru de pe calile ferate si acelea ale sirmei telegrafelor sunt liniile de note, pe care sciintiele inductive concentrate in tehnica au scrisu dejá Ouvertur'a la iubileulu viitorului, si totu pe acele linii dupa noue victorii in lupta pentru emanciparea spiritului de greutatea corpului, va scrie Simfonia sa eroica. Ieronimu G. Baritiu.

Stimate Domnule Redactor!

Ve rogamu se binevoiti a publicá in pretiuit'a DVóstre foia urmátorea consemnare a ajutórieroru adunate in Bocsia montana (Banatu) pe sam'a ostasiloru romani raniti in resbelulu orientalu.

Cu totu respectulu

Ioane Marcu, invetiatoriu gr. or. colectante.

Vasilie Diaconovici, cojocariu, colectante.

St. Antonescu 10 fl., I. Petricu 10 fl., Corneliu Budintianu 10 fl., Stefanu Perianu 6 fl., Melania Panaiotu 1 galbinu, Octavianu Brosteanu 1 galbinu, Mihailu Russu 1 galbinu, Aloisia Petricu 10 franci in aur, Zach. Botosiu, preotu gr. or. 10 franci in aur, Vasilie Diaconoviciu sen., cojocariu 10 franci in aur, Nicolau Panaioth 5 fl. in argintu, Demetriu Antonescu, advocatu 5 fl. si 1 leu, Vas. Georgeviciu, propr. din Rafna 5 fl., Mich. Bradiceanu din Jidovini 5 fl., Ioane Marcu, invetiatoriu gr. or. 5 fl., Ioane Nica 2 fl. 50 cr. 1 leu si 2 sfanti, Basiliu Nemoianu, preotu gr. or. din Vasiova 3 fl., Ioanu Bolovegea 3 fl., Alesandru Costianu 3 fl., M. Gianu 2 fl., Alesiu Popescu 2 fl., Ioanu Crainicu 2 fl., Maria Cranicu 2 fl., N. N. 2 fl., Ioanu Tina, invetiatoriu din Bocsia-romana 2 fl., Aurelianu Popescu 2 fl., Catarina Popescu 1 fl., Catarina Diaconoviciu 1 fl. si 650 gr. scame, Catarina Munteanu 650 gr. scame, A. Diaconoviciu 1 fl., Vas. Diaconoviciu jun. 1 fl., Mihailu Dia-

conoviciu, studentu 50 cr., Aureliu Diaconoviciu, studentu 50 cr., Nicolae Vulpe, invetiatoriu 1 fl., Aureliu Russu 1 fl., Alesandru Russu 1 fl., Nicolae Avramu 1 fl., Iuliana Avramu 1 fl., George Nemoianu 1 fl., Mihailu Daieviciu 1 fl., Maria Daieviciu 1 fl., Nicolau Spineanu 1 fl., Nicolau Dobrescu 1 fl., Isaia Bobora 1 fl., Gregoriu Oancea, economu 1 fl., Ioanu Jivoinoviciu, calciunariu 1 fl., Elisabeta Jivoinoviciu 50 cr. si 1 stergariu, N. N. 4 sfanti, Iosifu Sabeu, negociatoriu 1 fl., Alecsa Sabeu 1 fl., Mihailu Perianu 1 fl., Iosifu Popoviciu din Dagesci 1 fl., Simeone Miatoviciu 1 fl., Nicolae Florei din Vasiova 1 fl., Iova Mitru din Vasiova 1 fl., Parascheva Mitru din Vasiova 50 cr. si 945 metri pãnsa, Nicolae Cozacu 1 fl., Vasile Ogherlaci 1 fl., Iacobu Novacu 1 fl., Petru Furlugianu din Docleni 1 fl., Iosifu Furlugianu 1 fl., Ioane Popoviciu 1 fl., Ioane Opra 1 fl., Corneliu Botosiu, scolariu 50 cr., Aureliu Nemoianu, studente 50 cr., Fabiu Nemoianu, scolariu 50 cr., Virgiliu Camiliu Nemoianu 50 cr., Elena Nemoianu, preotésa 50 cr., Elena Nemoianu 50 cr., Petru Mustatia, papucariu 50 cr., Mihailu Munteanu, lemnariu 50 cr., Iosifu Puiu, lemnariu 50 cr., Constantinu Sabeu 50 cr., Vasile Tismanariu 50 cr., George Vucu din Bocsia romana 50 cr., George Sabeu 50 cr., Ch. Habasz 50 cr., Nicolae Mircea 50 cr., Avramu Miteru din Feru 50 cr., Marta Miteru 50 cr., Aurelia Miteru 25 cr., Iulianu Miteru 25 cr., Cristina Miteru 25 cr., Dimitrie Petroviciu 50 cr., Ludovicu Marcinu 50 cr., Nicolae Roscobanu 50 cr., Nicolae Mustatia 50 cr., Petru Doloreanu 30 cr., Nicolae Tieranu 50 cr., Iosifu Mustatia 50 cr., George Perianu 50 cr., Constantinu Stancu 50 cr., N. Turoti 50 cr., Nicolae Cadia 50 cr., Iosifu Roscobanu 50 cr., Gitia Perianu 50 cr., Iosif Cleiu 50 cr., Nicolae Cocosiu din Bocsia romana 50 cr., Teodoru Ciula 50 cr., Moise Crina 50 cr., Marcu Huma 50 cr., Const. Ciula 40 cr., Constantinu Tina 20 cr., Vidu Goga 20 cr., Nicolae Loga 20 cr., Petrutiu Loga 20 cr., Ioanu Tieranu 20 cr., Adolfu Renoi 20 cr., Petronila Roscobanu, scolaritia 140 gr. de scame, Iustinia Jivanu, scolaritia 140 gr. de scame, Elena Bocicai, scolaritia 140 gr. de scame, Elisabeta Jivanu, scolaritia 140 gr. de scame, Maria Avramu, scolaritia 140 gr. de scame, Iuliana Perianu, scolaritia 50 gr. de scame, Elena Berdacu 50 gr. de scame, Elena Baleanu 50 gr. de scame, Elena Mustatia, scolaritia 30 gr. de scame, Sofia Poienariu, scolaritia 30 gr. de scame, Maria Padesianu, scolaritia 30 gr. de scame, Iuliana Jianu, scolaritia 30 gr. de scame, Dochia Telescu, scolaritia 30 gr. de scame, Ioanu Gruiescu, scolariu 70 gr. de scame, Ioanu Potoceanu, scolariu 70 gr. de scame, Ioanu Spineanu 70 gr. de scame, Nicolae Bojinea 70 gr. de scame, Nicolae Telescu 70 gr. de scame, Alesandru Roscobanu 70 gr. de scame, Iosifu Poienariu 70 gr. de scame, Petru Gruiescu 70 gr. de scame, Aureliu Pocroianu 70 gr. de scame, Nicolae Stancoviciu 70 gr. de scame, Mihailu Popescu 70 gr. de scame.

Suma: 134 fl. 15 cr. in bancnote si moneta mica, 3 galbini austriaci, 30 franci in bucãti de aur de câte 10 franci, 5 fl. in bucãti de argintu, 6 sfanti si 3 lei; 315 chilograme scame, 945 metri pãnsa si 1 stergariu. in valóre generale de circa 200 fl. val. aust.

Aceste ofrande benevole s'au spedatu deja inainte de mai multu timpu directe prin posta principelui Demetriu Ghica, presedintele societãtii „Crucea, rusie“ din Bucuresci.

Pretiurile cerealielor

si altoru obiecte de traiu au fostu la 9 Aprile in Sibiu:

Grâu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	9 10 10.10
Grâu, amestecat	1 „ „	7.90—8.70
Secara	1 „ „	6.60—7.—
Papusioiu	1 „ „	6.40—7.—
Ordiu	1 „ „	7.—
Ovesu	1 „ „	3.00—3.40
Cartofi	1 „ „	2.50—3.—
Mazare	1 „ „	9.—9.50
Linte	1 „ „	12.50 13.—
Fasole	1 „ „	8.—8.50
Lardu (slanina)	50 Kilogram.	35.—
Untura (unsóre topita)	50 „ „	30.00
Carne de vita	1 „ „	30.38
Oua 10 de	1 „ „	—20

Cursulu monetelor in val. austr.

Vienna, 9 Aprile.

Galbinii imperat. de aur	fl.	5.70 cr.
Moneta de 20 franci	„	9.71 „
Imperialu rusescu	„	9.70 „
Moneta germana de 20 marce	„	12.40 „
Sovereigns englesi	„	11.95 „
Lira turcésca	„	11.20 „
Monete austr. de argintu 100 fl.	„	106.15 „

Cursari de Bacuresci in Lei noi (franci).

30 Martiu n.

Obligatiuni rurale din 1864 cu 10%	l.	88. 1/2 b.
Imprumutulu Oppenheim din 1866 cu 8%	„	90.25 „
Obligatiune de imprumutu dominiile din 1871 cu 8%	„	86.50 „
Creditu fonciariu (hipot.) rurale cu 7%	„	81. 1/2 „
Creditu fonciariu urbanu (alu capitalei cu 7%	„	71.— „
Imprumutulu municipale non (alu capit.) din 1875 cu 8%	„	82.— „
Fondulu de pensiiu (per 300 l. a.) cu 10%	„	152.— „
Actiunile caliloru fer. rom. din 1868 cu 5%	„	23.40 „
Actiunile caliloru fer., prioritati din 1868 cu 6%	„	71.90 „
Dacia, Compania de ascur. din 1871 actiunea de 250 l. a. 8%	„	120.— „
Romani'a. Compania de ascur., (act. de 100 l. n.) 1873 cu 8%	„	45.— „

Convocare.

Onorabilii membrii ai Asociatiunei Transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu din despartimentulu III (Sibiu) sunt cu onóre invitati, a se intruni in adunare estraordinaria la 9/21 Aprile dupa amédi la 4 óre in sal'a asociatiunei tranne din strad'a Cisanadii Nr. 7 in Sibiu, pentru alegerea de Directoru in loculu celui demisiunatu si completarea subcomitetului. Sibiu in 26 Martiu 1878. Din insarcinarea comitetului centrale alu asociatiunei.

Ioanu Popescu m. p., membru alu subcomitetului.

Fóia pentru toti — cu ilustratiuni.

Redactor I. Al. Lăpădat. Editor Visarion Roman.

Apare in Sibiiu (Transilvania) in numeri de 1 1/2 cóla pe săptămână si in volumuri de 6 cóle la câte 4 săptămâni. Pe an 75 cóle in 52 numeri séu 13 volumuri. Tipar bun, hãrtie finã, ilustratiuni frumóse.

Aduce articoli de sciință, ofere lecturã delectátóre, pledézã pentru adevér, pentru bine si pentru frumos.

Prețul abonamentului:

	pentru Austro-Ungaria	pentru România.
Pe an	8 fl. — cr.	20 lei — ban.
Pe 6 luni	4 „ 40 „	11 „ — „
Pe 3 luni	2 „ 40 „	6 „ — „
Un volum	70 „	1 „ 70 „
Un număr	20 „	— „ 45 „

Abonamentele se fac la editorulu V. Roman in Sibiiu, la tóte librãriele si la oficiele postale.

Numere si volume dela începutul anului corent se mai aflã încã pentru noii abonați.

Tiparituri mai nóue

pentru procedur'a bagatelelor:

- * Protocóle pentru actiuni contiulu cu 50 cr.
- * Indice 50 „
- * Diuariu despre termine 50 „
- * Citatiuni 40 „
- * Filere de inmanuare 40 „
- * Sententie 40 „

pentru inspectorii de morti:

- * Instructiune esempl. 10 „
- * Relatiuni, formul. I—VIII cont. cu 36 „
- * Conspectu asupra casului de mórte dupa tempu 50 „
- † Conspectu asupra casului de mórte, dupa confes. si etate (D minta) 50 „
- * Protocolulu mortiloru 50 „
- * Certificatu de inmormentare 40 „

- * Cól'a catastrale de posesiune 50 „
- * Conspectulu solviriloru de contributiune 40 „
- * Conspectu despre starea sanitara a viteloru 40 „
- * Fóia cãrtii funduarie a proprietariulu de vite 50 „
- * Conspectu sum. a starei viteloru 50 „
- * Conscrierea casului de mórte A. pentru judecatorii 40 „
- B. „ officiile orfanale 40 „

12 se afla de vendiare la W. Krafft in Sibiiu.

*) in 3 ambii; †) unguresce; celelalte numai romanesce.